

SMLÚVA

všech tří stavuo Svatováclavského sněmu ve dsky vložená léta
božího oc sedmnáctého.

Podáváme tu smlouvu tak, jakož ji poprvé, beze všeho znamenání článků, „v Starém městě Pražském na Lúzi Mikuláš Konáč vytiskl.“ V pozdějších vydáních při Zřízení zemském l. 1530, 1549, 1594 a j., i při Narovnání o hory a kovy l. 1627 vyšla ve způsobu rozličně zkráceném, rozvržena byvši nejprve v 31 a potom v 39 článků, a konečně také jeden nový článek k ní přičiněn. V tomto posléze řečeném způsobu přinesl ji „Právník“ l. 1861, str. 25.

Rithmus ad lectorem.

Ktož miluješ rád, pokoj, lásku, svornost,
dobrému jsi rád, obmýšleš spravedlnost,
sem rychle přístup, to dobré sobě kup,
v tom nebývaj skup.

Ve jmeno svaté a nerozdílné Trojice,
Amen. Léta od narozenie Syna božího tí-
sícího pětistého sedmnáctého, na sněmu
obecném, kterýž jest držán na hradě Praž-
ském při času sv. Václava, stav panský
a rytieřský královstvie Českého s jedné,
a Pražané i všeckeren stav městský téhož
královstvie Českého s strany druhé, o ty
o všecky ruoznice a nesnáze i o všeliká
záští, kteréž sú obápolně mezi týmiž sta-
vy, což se ku právóm zemským stávání
dotýče, od dávních časuov až do chvíle
tého, k nemalému zastínění napřed krále
Mti, tohoto královstvie, i všeho obecného
dobrého, stály a trvaly, z daru Boha vše-
mohúcího přátelským jednáním a s celau
dokonalau k sobě obojích stran duověr-
ností sami mezi sebou, jakožto jeden jazyk
český, tíž stavové všichni tři svrchu jmeno-

vaného královstvie Českého smluvili sú se
a srovnali, jakž tuto dskami zemskými za-
psáno a stvrzeno stojí. A takto vuobec na-
lezli za právo:

5 Item: Osoba městská osedlá neb oby-
vatel městský, i jiný každý člověk panské-
ho aneb rytieřského stavu, kterýž duom
v městě pod právem městským a pod šos
má, s těmito věcmi ku právu a saudu měst-
skému a pod šos slušejí, tak jakož se tuto
podpisuje, a před právem městským viněni
i súzení býti mají:

Item: Z domu v městě, kterýž svobo-
dný není.

15 Item: Což v tom domu má v městě ja-
kéhož koli statku movitého, ješto pod šos
přísluší.

Item: O dluhy všecky, kromě listovných
dluhuov, kteříž by listové s pokutami le-
žení a rukojměmi byli, aneb pod pečeti
neb pečeti na svědomie, kteříž moc listu
hlavního mají a v sobě zavírají.

Item: O smlúvy, když by městěním s mě-
štěním činiti měl, ti se hlédati mohú prá-

vem svým, což by se zemských věcí nedotýkalo, než toliko samých šosovních; neb jich panský a rytieřský stavové v to nepotahují. Než což by s panskými neb rytieřskými osobami aneb s lidmi jejich smlúvali, ješto by se zemských věcí a nešosovních dotýkalo, ta věc zuostaň při zemském právě jako i prvě. Pakli by se kto mimo práva zemská věc jiného dobrovolně podvolil, ten bude povinen podlé svého podvolenie tak se zachovati. Než jest-li že by měštěním s pánem neb rytieřským člověkem aneb s lidmi jejich jakú smlúvu udělal, buď o obilé aneb o trávy na lukách, na jeden rok aneb jakž by smlúva byla, zvlášť s sedlákem s volí pána jeho, jest-li že by ten měštěním tomu dosti neuěnil, má jej vinití na městském právě, a sedláka před pánem. Než jest-li že by pán jeho k tomu povolenie nedal, tomu bude moci odepřítí.

Item: Což se osoby panské aneb rytieřské dotýče, kteráž by v městě pod šosem duom měla: že má a povinen bude ten všecko z toho domu trpěti s tím městem, v kterémž takový duom sobě kúpil, krom jest-li že by jeho chtěli na který úrad městský vsaditi, toho bude mieti každý vuoli z panského a rytieřského stavuo, kteříž by živností a obchoduo městských nevedli, to k sobě přijítí neb nechati. A také chtěl-li by jej kto z toho domu neb z ěeho, ješto by to, což by kaupil, k městu pod šos slušelo, vinití, má tu na tom právě z toho právé býti. Než kterýž by pán neb rytieřský člověk měl v svém domě hospodáře, tehdy ten hospodář na jeho místě to činiti a podniknutí má.

Item: O všecky grunty, kteříž se kněhami městskými pod šos a právo městské zapisují, ješto od starodávna ku právu městskému spravdivě příslušeji pod šos, totižto o dědiny, lauky, vinice, štěpnice, zahrady, o chmelnice, šafranice, řeky, potoky, hory, lesy, ostrovy, rybníky, luhy, kteříž by pod šos příslušeli, tak jakož se nahore píše, a ješto by se spravdivě prokázati mohlo, že pod šos příslušeji.

Item: O všecky svrchky, kteříž pod šos a právo městské příslušeji, krom co by páni a rytieřští lidé svých věcí a svrchkuo v městě a v domích měli.

Item: O příhody městské buďto při osobě aneb při statech městských, jakožto z krádeže aneb z lúpeže, ktož by koho vinití chtěl po vyznání kterého zločince aneb bez vyznání, maje naň nějaký duvod, z toho má každý viněn býti na právé svém.

Item: Jest-li pak že by kto z stavu panského aneb rytieřského jakú škodu na osobě nebo na statku komu učinil, aneb pohruožky činil, a naň duvod dostatečný byl, a že by v zemi statku neměl a osedlý nebyl: aby ten, komuž by se škoda stala na osobě neb na statku, aneb komuž by na svém místě poručil, mohl toho žádati tu, kdež by jej přistihl, aby byl ctí a věru zavázán, aby stál a dostal před saudem zemským, kterýž by najprv od toho času na hradě Pražském držán byl: kromě zjevných a vyhlášených zhůbci zemských a osob podezřelých, k těm aby se zachovalo podlé zřízení zemského prvniho; neb jim na slib nemá věřeno býti. Než ktož by koli v zlodějství aneb v skutku zlém byl polapen,

ten bez saudu buď trestán od toho, ktož by jej polapil, tak jakž o tom prvé zřízení zemské ukazuje.

Než což se vyznání od zločincův na kohož kolivěk dotýče, ta věc na této míře státi má: Jest-li že by který zločinec na koho z panského neb rytieřského stavu osobu vyznal, a on o tom věda a chtě po své poctivosti státi, žádal, aby na hrad Pražský byl ten zloděj vydán: tehdy aby se to na královský groš podlé zřízení zemského stalo, a ten zločinec aby na hrad Pražský tím způsobem dodán byl. A kteráž by město na hrad Pražský takového zloděje vydalo, bude-li chtieti, muož vyslati to město dvě osobě přísežné, kteráž by se jim libily, z stavu městského, aby při takovém trápení byly, i také při tom, když by konec bráti měl, aby oni k němu mluvíti mohli, což by jim potřeba kázala. A též buď z stavu panského neb z rytieřského osoba, kteráž by na hrad Pražský kterého zločince vydala, bude tu moci sám býti anebo dvě dobrá člověky, aby při tom byli, vyslati.

A také jest-li že by se přihodilo a který zločinec v městě trápen býti měl, a která osoba, buď z panského neb z rytieřského stavu, když by jich neb lidí jejich potřeba toho ukazovala, žádala, při tom také býti má, aneb na místě svém dvě dobrá člověky vyslala: tehdy ten jistý z stavu panského neb rytieřského, aneb kohož by tak poslal na svém místě, mají k tomu připuštní býti.

Také ktož by koho zamordoval, každý z hlavy buď viněn na svém právě, tak jakž

nález císaře Karla dskami zemskými zapsaný ukazuje.

Item: O lání měštěnin měštěnina: o to na svém právě viniti.

Item: Zhaněl-li by pak pána neb rytieřského člověka, aneb že by ho na poctivosti jeho dotekl měštěnin neb obyvatel městský: aby to pán ten neb rytieřský člověk skrze osobu svú aneb skrze posly aneb psaním svým purkmistru a konšelóm v tom městě oznámil; a bude-li se ten měštěnin neb města obyvatel, kterého koli stavu, před purkmistrem a konšely k tomu znáti a toho věsti nebude chtieti: aby tu nápravu tomu pánu neb rytieřskému člověku na svém právě, jemu samému, aneb kohož by na svém místě poslal, učinil. Pakli by se znal a věsti chtěl, tehdy aby saud městský k sobě toho nepřijímal, ale s sebe složil; a ten pán neb rytieřský člověk, kterýž by po své poctivosti jíti chtěl, bude moci toho měštěnina neb obyvatele před krále JMc, když by v zemi byl, aneb před saud zemský z toho pohnati. Jest-li že by pak přel ten měštěnin aneb města obyvatel, a ten pán neb rytieřský člověk na tom dosti mieti nechtěl: tehdy aby to na toho měštěnina neb obyvatele města dvěma svědky hodnými, aneb chce-li kto vice, provedl, že jest to mluvil. A těch svědkuo, kterýchž by k tomu ten, kohož by se dotýkalo, potřeboval, nebude potřebie poháněti; než ktož by toho na nich žádal, mají jemu to svědomí a povinni budú, kterak sú toho v pravdě povědomí, každý z nich listem otevřeným dáti anebo osobně před purkmistrem a konšely bez přísahy seznati:

a vedle puovodu měštěnin aneb obyvatel městský bude povinen jemu tu nápravu při saudu zemském na suché dni najprv příští učiniti i pokutu trpěti; pakli by ten pán neb rytieřský člověk od toho měštěnin a nebo obyvatele městského před tím právem nápravu přijíti chtěl, toho bude mieti vuoli. A k té nápravě, nechtěl-li by sám pán neb rytieřský člověk přijíti, ale na svém místě s moci bude moci poslati. A v nápravě má jmeno toho, kohož by se to hanění dotýkalo, jmenovati. Jest-li že by pak ten měštěnin aneb obyvatel městský těm nahoře jmenovaným svědkóm odpíral: tehdy strany mají o to před saudem zemským státi ty suché dni potom najprv příští, ten pondělí po týchž suchých dnech, anebo po svatém Jeronýmě najpry příští ten pondělí, a svědky ty anebo jiné, kterýchž by potřebovali s obú stran, budú moci vésti, a což by tu nalezeno bylo, podniknutí. A takové stání má býti bez puohonu; a páni súdece zemští mají o to mezi stranami na týž den svrchu jmenovaný, po najprvní při to slyšice, konec učiniti tak a tím spuůsobem i vším pořádem, jako po puohonu. Co se pak pokuty trestání dotýče, má ten měštěnin neb obyvatel městský trestán býti od purkmistra a konšeluov téhož města, z kteréhož by byl, takovým trestáním jako na hradě Pražském.

Item: Což se pak lání o dluhy a peníze dotýče, ta věc stuoj podlé zřízení zemského. Jest-li že by pak kto u koho co uvěřil a na čas určený nezaplatil, z kteréhož koli stavu, a k takovému kto se znal, jsa napomenut jednu, druhé v slušném času,

muož se k němu těmi slovy domlúvati: že jemu tomu dosti neučinil na ten čas, což jemu řekl. Než když zaplatí, to jeho povosti nemá nic škoditi. Pak-li by který pán aneb rytieřský člověk, vzdluže se u řemeslníkua a jiných v městě obchodníkua všelikterakých, záplatú by prodléval: tehdy aby na hajtmany aneb na hajtmana toho kraje to vzneseno bylo; a jest-li že by po tom vznesení ten pán nebo rytieřský člověk toho dluhu ve dví nedělech pořád zběhlých nezaplatil a k němu se znal: tehdy aby jeho věci věřitel mohl obstaviti, a to až do V kop grošuo českých, a nieže pod to. Pakli by přel, tehdy aby to naň před hajtmany neb hajtmanem toho kraje, kdež přisedí, provedl; a po puovodu ve dví nedělich pořád zběhlých aby ten dluh zaplatil, pod pokutu nahoře položenú. Těž z měst, z městeček, ze vsí panských a rytieřských lidí dluhuo dobývati mají. A což se jiných stavuňkuo vuobec, krom těchto, dotýče, ti zuostaňte na tom, jakž od starodávna bývalo.

Item: O svěření, ktož by kolivěk co měštěninu neb města obyvateli svěřil aneb schovati dal: ten měštěnin i obyvatel aby z toho na svém právě každému práv byl, což se svrchkuo jakýchž koli dotýče, krom majestátuo a listuo na peníze a gruntuo svobodných, manských neb zápisných; pakli by měštěninu jakýž kolivěk klénot od stíbra, zlata, perel, na hotových penězích aneb šatství jakémž koli svěřen byl, má týž viněn býti před purkmistrem a radú téhož města, a oni jemu ve třech měsících pořád zběhlých konec o to učiniti mají;

pakli by neučinili, tehdy aby tu osobu měl vuoli k zemskému nebo komornímu soudóm pohnati, kterýž jsa napomenut vrátiti by nechtěl: leč by která strana bezelstně svědkuo mítí nemohla, podlé práva jdúce v tom času.

Item: Což se slibuo dotýče, aby to při purkrabském úřadu zuostalo, to což k tomu saudu přísluší; a jiní slibové zuostaňte při tom právě, k kterémuž právu kto přísluší, tak jakž se od starodávna zachovávalo.

Item: O čeled v městě, což měšténin s měšténinem neb s obyvatel v městě, kteréhož kolivěk stavu, činiti má, z toho se bledte právem městským, kteráž by čeled v těch domiech šosovních byla. Než o čeled, kteráž by z gruntuov zemských svobodných zběhla, to stuož při prvním zřízení zemském.

Item: O viny městské v městě, proti komuž by městský člověk co provinil, kromě králi Jeho Milostí provinění, a věcí zemských aneb pokut: ti zuostaňte při právě aneb při úřadu pana podkomořiho, a také při výsadách měst Pražských i jiných měst, kterýchž sú od starodávna užívali, kterémuž to náleží, tak jakž od starodávna bývalo.

Item: O kšafy, kdež by se gruntuo a věcí zemských nedotýkalo.

Item: O nápady, což by se také zemských gruntuo a věcí nedotýkalo, nežli toliko šosovních věcí samých: leč by kto nad to výše jaké výsady od starodávna měli a jich užívali.

Item: O svády městské, svadil-li by se měšténin s měšténinem, o to při právě

městském sebe hledte. Pakli by se svadili pán neb rytířský člověk v městě sami mezi sebou, to zuostaň při právu a zřízení zemském, tak jakož o tom prvé zřízeno jest; a taková věc aby skutečně skrze pány a vládyky saudu zemského trestáním byla napravena. Pakli by pán aneb rytířský člověk svadil se s měšténinem: tehdy bude-li chtieti pán aneb rytířský člověk měšténína viniti, aby ho vinil před právem městským; a též jest-li že by také měšténin pána neb rytířského člověka viniti chtěl, aby ho vinil před saudem zemským neb komorním: kromě což se hanění dotýče, to zuostaň při tom, jakž napřed psáno stojí.

Item: Přechinil-li by který měšténin neb obyvatel městský na gruntích zemských tím skutkem, kterýž by k rozvažování a sauzení soudóm zemským spravedlivě náležel, taková věc zuostaň při saudech zemských.

A o tento toliko samý artikul se svolili na témž sněmu, aby toliko tak, jakž v sobě zní, odložen byl, bez újmy jedné každé strany spravedlnosti, až do šesti let najprvé pořad zběhlých.

Item: Jest-li že by ktož kolivěk z panského neb rytířského stavu který radu města kterého koli samu viniti chtěl z čeho takového, ješto by věc městská byla a saudóm městským náležela: tu dotkne-li se měst Pražských, má radu předešlú před novú radau viniti, tak jakož práva a zřízení krále JMti učiněné ukazuje, a od starodávna toho v užívání byli. Bude-li se pak jiných měst též o ty věci napřed položené dotý-

kati, to zuostaň při úřadu pana podkomořího řádně příšleho, a při výsadách jednoho každého města, jakož jest od starodávna bývalo a toho v užívání jsú. Pakli by se dotýkalo osob neb osoby stavu panského neb rytieřského, aneb jich lidí, aneb jakýchž kolivěk věci, ješto k saudóm zemským příslušeji: o takové věci budú moci poháněni býti k saudóm zemským, tak jakž jest od starodávna bývalo, totiž purkmistr, konšelé i všecka obec.

Item: Ktož by z panského neb rytieřského stavu chtěl purkmistra a radu i všecku obec z čeho viniti, ješto by se věci gruntovní a zemské, a sauduo zemských dvorského a purkrabského nedotýkalo: tehdy aby ten, ktož by viniti chtěl, poslal do města toho, aneb napsal list pod svú pečeti purkmistru a radě téhož města, jest-li k tomu vuole vši obce, co by se jemu stalo? tu tíž purkmistr a konšelé i všecka obec mají odpověď dáti do dvou nedělí pořád zběhlých, zná-li se k tomu obec čili nic. Tehdy ten, ktož by chtěl viniti, má na krále Jeho Milost taková věc vznésti, a před Jeho Milosti Královské osobau zde v zemi, když by v zemi býti ráčil, viniti má. A král JMt má jim o tom konec ve třech měsících po tom vznesení pořád zběhlých učiniti. Pakli by JMt Královská v tom jmenovaném času jim o to konce a místa neudělal: tehdy ten, kohož by se ta věc dotýkala, bude jich moci o to před saud zemský pohnati. A jest-li že by krále JMti v zemi nebylo, tehdy též bude moci o to beze všeho prostředku před saudy zemské je poháněti.

Jiné pak všecky věci mimo tyto položené a těmto podobné, nižší a menší městské, ty též mají sauzeny býti na právě městském, a z nich měšťané a obyvatelé městščí nemají jinam poháněni býti. Též také jiné všecky věci nižší a menší zemské mají při zemských saudích zuostati, což k kterému saudu přísluší.

Item: Což se trhuo dotýče, ti mají býti svobodni v městech i v městěčkách, tak aby každý svobodně bez útisku kupovali i prodávati mohl.

Item: O kteréz kolivěk městské věci páni a rytieřstvo měli by před saudem městským činiti, tehdy na svém místě každý bude moci s listem mocným poslati.

Nalezli vuobec za právo: Což se svědomí dotýče ke všem saudóm zemským, též i k purkrabskému, aby každý pán i rytieřský člověk svědomí k týmž saudóm zemským dáti mohl a dal listem zavřeným pod pečeti svau; a ktož by toho svědomie potřeboval, aby to dostatečně tomu pánu neb rytieřskému člověku při puohonu na ceduli, jakého svědomie na něm žádá, sepsané dali. A v tom listu aby tak stálo: že to bére na svú vieru a na svú duši, že jest v pravdě tak, což tu svědčí; a to o každú věc takové listovní svědomí bude moci dáti. Jest-li že by pak kto chtěl svědomí dáti při deskách, aneb při registřích purkrabských neb komorních, tak jakž by měl listem dáti, to bude moci učiniti: kromě když by se cti, hrdla a gruntuo, když by o to puohon byl neb obeslání, aneb z těch tří jedné věci dotýkalo, tu každý povinen bude osobně státi a svědomie dáti při úradě desk zem-

ských, tak jakž o tom prvé zřízení zemská ukazují.

Item: Konšelé v městech královských, kteříž přisežní jsau, též budú moci listem zavřeným pod pečeti městskou svědomie dávati, vezmauce to, což vyznávají, na tu přísahu, kterúž sú pánu Bohu a králi JMti k úradu konšelskému učinili: též kromě těch tří nahoře psaných kusuo, cti, hrdla a gruntuo; tu budú povinni osobně stávati 10 podlé prvního zřízení zemského.

Item: Což se pak jiných osedlých městských lidí dotýče, takto se v tom všecka, buď města královská krále JMti, panská neb rytířská zachovati mají: že v každém městě mají míti písaře městského, člověka dobrého, na své cti dobře zachovalého, kterýž zvláštní přísahu na to učiniti má: napřed pánu Bohu a všem svatým, králi JMti, pánóm Jich Milostem a pánóm rytířstvu, 20 Pražánóm, a všem městóm i obyvatelóm královstvie Českého: že kteráž svědomie k saudóm zemským od měšťan toho města přijímati bude, že v tom tejnost zachová, pod túž pokutu jako při saudu zemském. 25 A to svědomí takto přijímati má:

Kdož by kolivěk v městě osedlý byl, tomu vydati má přísahu túž jako při saudu zemském, kterúž oni stojic a zdvihnúc dva prsty, učiniti mají. Jiným pak v městě ne- 30 osedlým a kteříž sú prvé v městě sausedé nebyli, má vydati přísahu, kterúž oni též jako při saudu zemském klečícce a položícce dva prsty na kříži učiniti mají. A když ten písař taková svědomie přijímati bude, mají 35 při tom dva z konšeluo toho města býti, kdež by takové svědomí dáno býti mělo.

A též také ten, ktož by svědomie toho potřeboval, bude moci s sebau mieti dvě aneb tři osoby ze stavu panského aneb rytířského, tak aby ty osoby nahoře dotčené 5 všecky, kteréž by tak při tom byly, to viděly a svědomy toho byly, že se takové svědomie řádně přijímá. A když se tak od písaře přisežného spíše to svědomie: tehdy to svědomie má se zapečetiti hned městskou pečeti, žádnému ohledati nedadúc pod tauž 10 přísahú, a těch pánuov neb dobrých lidí přítomných pečeti jednú neb dvěma; a hned má dáno býti tomu, ktož toho (k té) potřebě potřebuje. A od takových svědkuo zapsání písaři městskému má dáno býti po 15 dvú groších českých. A jest-li že by pak kto z pánuo aneb z rytířstva při tom svědomí sám býti nechtěl, tehdy bude moci na svém místě k tomu podlé napřed dotčeného zpuosobu s listem mocným poslati. A pakli by kto z stavuo svrchupsaných toho všeho chtěl dověřiti písaři toho města, při přítomnosti těch dvú z konšel, toho 20 bude každý mieti vuoli. A takové svědomie též bude moci pečeti městskou zapečetěno býti.

Pakli by který pán neb rytířský člověk potřebovali jakého svědomí z toho města, s kterýmž by městem ve při byl, kteréhož 25 by proti témuž městu potřebovali: jest-li že by toho svědomie nechtěl dáti jich písaři městskému páti, a v tom sobě něco obtěžoval, tehdy bude moci písaře z jiného města královského, panského neb rytířského, kterýž by na to přísahu měl, vzíti, a tomu 30 sobě podlé napřed psaného zpuosobu ty svědky dáti zapsati. A jest-li že by pak

chtěl písaře, kteříž svědomí u desk piší, k tomu vzíti, toho též každý bude vuoli mieti, dadúc tomu písaři to dvoje právo, což se kterému komorníku od úřadu desk do toho kraje dává; a k tomu od svědka 5 zapsání po čtyřech groších českých jemu samému, ktož by takové svědky psal.

A žádný pán, rytieřský člověk, ani město, když by od svých lidí poddaných, a město neb měšťenin od svých spolusau- 10 seduo aneb obyvateluo toho města svědomie potřebovali, nemá sobě takového svědomie písaři toho města svého dáti zapisovati, než má jiného písaře vzíti, buďto od desk, neb z města královského, aneb panského neb 15 rytieřského, a tak to svědomie v přítomnosti dvů neb tři osob z stavu panského neb rytieřského zpuosobiti. Však proto při takové věci ten pořad se zachovati má: ktož by svědomie jakého v týchž dotčených mě- 20 stech potřeboval, má to purkmistru a radě toho města puohonem po komorníku od úřadu desk zemských oznámiti, že [potřebuje svědomie osoby jedné nebo více, a jakého od nich svědomie potřebuje. A oni 25 mají toho anebo ty k tomu připraviti, aby jemu svědomie dali zpuosobem nahoře psaným, kromě cti, hrdla a gruntuo; a od toho puohonu na město aby tolikéž dáno bylo, jakž od starodávna bývalo. A jest-li 30 že by pak ti svědkové bez puohonu svědčiti chtěli, to budau moci dobře učiniti; a od každé osoby, kteréž by k tomu svědomí potřeboval, má dáno býti od obslání po jednom groši českém.

Těž také potřeboval-li by ktož koli svědomie od lidí sedlských aneb z městeček

buď krále JMti, panských, rytieřských, aneb k městu kterému příslušejších, i také od lidí duchovních osob z městeček i ze vsí 5 kterýchž koli: ten má toho pána, rytieřského člověka, město neb duchovního člověka pohnati, aby osoby, kteréž v témž puohonu ze jmena postaví, k tomu připravil neb připravili, aby jemu svědčili, co jim o tom vědomo jest, zpuosobem napředpsaným. A při témž puohonu má položiti, jakého svědomie žádá, kromě cti, hrdla a gruntuo, jakž se svrchu piše: o to osedlí měštané budau povinni osobně před úřadem desk zemských stávati a svědomie dávatí, 15 přísahu činíce, jako od starodávna bývalo, při dskách zemských stojíc, zdvihna dva prsty. Než což se neosedlých lidí dotýče, ti také o čest, hrdlo a grunty před úřadem desk zemských přísahy klebíc činiti mají, 20 jakož prvé zachovááno bylo.

Také což se svědomie od purkmistra a rady přísežné v kterémž kolivěk městě 25 dotýče: potřeboval-li by jich kto společně k jakému svědomí a na nich toho žádal, aby mu vyznali, ješto by ta věc před nimi v radě zjevně se dala, krom saudu, tu mají společně listem svým, tak jakž často dotčeno, svědomie dávatí; než dotýkalo-li by se kterých osob zvláštích rozdílně, ti mají 30 svědomie dávatí každý zvlášť, jakž prvé položeno. Jest-li že by pak ten, ktož by k svědomí potřebován byl, od purkmistra a konšel aneb od kterého pána neb rytieřského člověka, též od osoby duchovní aneb od 35 úředníka krále JMti, aneb kterého z svrchupsaných stavuo nebyl k tomu připraven, aby svědomie dal zpuosobem nahořepsa-

ným: tehdy klož jest takového svědomie potreboval, jest-li že by který z těch často dotčených stavuo, aneb purkmistr a konšelé to obmeškali, a takového neb takových k svědomí nepřipravili, bude moci 5 jich o to polnati a o to k nim podlé zřízení zemského hleděti. Pakli by se purkmistrem a konšely, aneb osobau tau z dotčených stavuo při tom nic neobmeškalo, a toho bezelstnost kto pokázal, tehdy jim 10 to k škodě býti nemá.

A což se měst zavřených panských a rytieřských i duchovních lidí dotýče: též písaře mieti mají v každém městě, a též při tom při všem se tak v svědomí dávání vše- 15 likterakým obyčejem, jako jiná královská města, zachovati mají.

Item: Což se svědomie dotýče, kteréž by stav panský a rytieřský stavu městskému dávatí měl, to jim listovní zavřené pod 20 svými pečeti k jich saudóm, když by toho potrebovali a toho na nich žádali, dávatí mají, pod týmiž pokutami, jakž oni stavu panskému a rytieřskému jsú povinni dávatí, s těmito výměnkami: jest-li že by který 25 z stavu panského aneb rytieřského dal svědomí osobě městského stavu, a skrz takové svědomí byl narčen od toho, proti komuž by svědomie dával: tehdy při kterémž by se to saudu neb městu přihodilo, purkmistr 30 a konšelé toho práva mají tomu pánu neb rytieřskému člověku a hned ze jmena tu osobu oznámiti, že jest svědomie jeho narčeno; tehdy ten pán neb rytieřský člověk bude moci o nárek svědomie svého viniti tu osobu 35 před saudem zemským, tím zpuosobem, jakž zřízení zemské o nárek cti okazuje.

Item: Což se piva vaření dotýče, ta věc mezi stavy panským a rytieřským a stavem městským jest odložena až do šesti let od nynějšího času pořad zběhlých, a to bez 5 újmy každé strany vši a všeliké spravedlnosti. Též také všecky záповědi a pokuty proto, aby k městóm a trhóm jich vezeno nebylo, minúti mají, kteréž sú se více z ne- libosti nežli z jaké potreby až do těchto 10 časuov dály.

Což se pak lidí obecních sedlských dotýče při piva prodaj vaření, to stuož při nálezu krále Jiřího slavné paměti 1).

Item: Neprátele, kteříž jsú aneb by je- 15 ště byli, buďto ze stavu kterého, aneb osoby které: ti a takoví mají býti a jsú všech nás tři stavuo nerozdílně nepřátele; a k těm a takovým všickni tři stavové máme a povinni jsmy i slibujem se zachovati, tak jakž 20 o tom zřízení obecní predešlé ukazuje.

Item: Nalezli vuobec za právo: Jest-li že by kterýmž koli nepřátele zemským, buď to stavu kterého neb osoby, glejtové dání byli: aby v tom glejtu žádnému takovému, ani jich pomocníkóm žádný koní ne- 25 dával, neprodával a nesměňoval, ani puo- čoval, ani zbroje, ani brani všelijaké, též ani peněz, a pod žádným vymyšleným obyčejem jich jinak nijakž nefedroval, leč jí- 30 dlem neb pitím, buď za penieze neb darmo, toho vuoli každý měj; než jiným ničímž, ani radau, pod pokutú cti, hrdla ztracení, a to po dnešní den.

1) Viz ten nález ve dskách zemských v Kvaternu Trhovém Červeném výpisu léta 1542, A 11.

Item: Což se ručnic dotýče, ode všech tří stavuo takto jest svoleno: aby žádná osoba z žádného stavu, též také i žádný člověk obecní s žádnú ručnicí nejezdil a nechodil více, buď to v městech, v městechách, ve vseh, ani po cestách a silnicích, a to konečně do vánoc najprv příštích. Pakli by kto z kteréhož kolí stavu anebo i člověk sedlský a obecní po vánocích byl postižen, an s jakú ručnicí jede anebo jde, k tomu každému má saženo býti jakožto k člověku lotrovskému a ve zlém podezřelému, kterýž práva užiti nebude moci. Než pro potřebu války ručnice všickni lidé všech stavuo mítí mohú v svých domích, tak aby takovým nepřátelóm takovými ručnicemi odpírati a odolávati mohli.

Item: Což se stáných práv dotýče před vymazáním té smlúvy prvé mezi stavu učiněné, taková stáná práva mají při rozsudku slavné paměti krále JMti zuostati, a při sněmě najprv příštím a budúcím v to se má vzhlednutí a na místě postaviti, podlé toho rozsudku krále JMti, osobami k tomu ze všech tří stavuo volenými a vybranými.

Item: Což se práva dotýče, buďto při puohoních, tak jakž jest túto smluvú nyní smluveno a zavřino, aneb při práva vedení: to buď všem osobám i jedné každé osobě svobodně, kteréhož kolí stavu, jednostajně, tak aby jedna každá osoba z kteréhož koliv stavu překážky v tom neměla, než aby tu svobodu měla poháněti, z čehož přísluší, podlé této smlúvy nynější, i také právo vésti a dovesti, tak jakž od starodávna bývalo.

Item: Z těch ze všech zápisuo postranních, kteříž sú v těchto ruoznicích mezi

stavu a stavem učiněni, všickni tři stavové i také stav každý se propaustějí. Než při zápisích obecních dskami učiněných k obhajování a k dopomáhání práva státi mají všickni tři stavové, tak jakž sú se společně dskami zemskými zapsali a zavázali i také přiznali.

Item: Což se berně svolené všech tří stavuo tohoto království vybrání, jak má brána a vybírána býti, dotýče, takto smy se na tom svolili:

Item: Všickni tři stavové z království Českého i také jejich poddani, též i poddani osob duchovních: že každý má dáti z statku, kterýž má na zemi, buďto dědičkého, manského neb zápisného i městského, též také dědinníci, zač který na zemi má, zač by spravedlivě stál ten statek, z každé kopy grošuo českých puol groše českého; též také i z peněz, ktož které na úrocích a komorních platech mají. Též lidé k zámkom krále JMti příslušející týmž svrchupsaným obyčejem dáti mají. A ta do Hromnic najprv příštích dána a položena býti má osobám níže položeným.

Item: Na takový zpuosob každý z statku svého tu pomoc a berni dáti má, a sám každý na své svědomí statek svůj šacuj, a podlé toho z statku svého, jakž napřed stojí, berni daj těm osobám, kteříž k vyběrání té berně zřízení budú. A když tu berni dávati bude, tehdy každý z stavu panského a rytieřského list pod pečetí svú má při té berni osobám těm dáti: že to k svému svědomí běře, že jest spravedlivě z statku svého tu berni dal, i také s lidí a poddaných svých, a to rozdílně, co s lidí, a co z statku svého. A též stav městský aby pod pečetí

městskú s každého města učinili, a při té berni listy takové položili. Pakli by kto zřetelně dal méně, nežli by povinen byl, tehdy ty osoby aby jej napravili, aby učinil to, což spravedlivé bude.

Item: Což se těch osob, kteříž sú za krále JMf, buď jsúce jistci aneb rukojmě, jakéž kolivěk sumy dali, ti a takoví budú moci sobě sumy své na té berni vyrážeti: však když napřed takové za JMf dáni před 10 těmi, ktož berni vybíratí budú, pokáže spravedlivě. A též i ti, kteříž sú JMti Královské jakých peněz puojčili, mají sobě vyrážeti.

Item: Jest-li že by pak ti dluhové, ktož sú za krále JMf jistcové neb rukojmě, spla- 15 ceni z dotčené berně nebyli: že ti jistci a rukojmě podlé svých předešlých zápisuo budú se moci svého opatření držeti, a mají při tom zuostaveni býti. I také to jim má dáno býti a navráceno, což sú v JMti Královské 20 dluzích dali podlé předešlého opatření.

Item: Takto se má počíti ta berně vybíratí: Najprvé mají býti sjezdové po všech krajích, v každém kraji zvláště, na den sv. Martina najprv příštího; a takoví sje- 25 zdové mají listy pod pečeti zemskú obsílání býti, a na těch sjezdech mají voliti tři osoby: z stavu panského osobu jednu, a z rytířského také jednu, a z městského též jednu. A ktož by koli, tak v kterém kraji 30 volen jsa, toho na se přijíti nechtěl pro obecné zemské dobré, aby propadl pokuty zemi dvě stě kop grošuo českých na zaplacení dluho, aby se do té sumy uvázáno bylo s komorníkem Pražským v statek jelo 35 jako pro berni. A ty tři osoby mají lidem hned při tom času oznámiti, na který den

a čas ta berně dávána býti má, a kde ji vybíratí mají. A v tom místě, kdež se bude míti berně bráti, ty nadepsané tři osoby mají lidi do pátého dne sčekatí, aby tu berni 5 dali. Jest-li že by pak v těch pěti dnech kto nedal, mají se po dvou nedělech v též místo sjeti a tu berni vybíratí, a tak až do třetice. Nedal-li by pak kto při takovém jejich třetím sjezdu, tehdy ty tři osoby v každém kraji uložené, vezmúce komorníka od úřadu desk zemských, mají se uvázati v statek toho anebo těch, ktož by takové vuobec svolené berně nedali, a držeti 10 dotud, dokud by podlé tohoto svolení tomu dosti neudělali a té berně i s náklady na to příšlými nedali. A ktož by na dědictví neměl, na toho bude moci zatykač vzat býti. Jest-li že by pak kto, berně nedav, takovému uvázání s komorníkem nebo listu zatykačímú protiviti se chtěl anebo 15 zprotivil, tehdy pan purkrabie nejvyšší Pražský má toho dopomoci týmž způsobem jako pro dopomožení práva.

Item: To jest také svoleno: Jest-li že by tú berní dluhové předepsaní zaplacení 20 býti nemohli, tehdy potom na druhý rok při času sv. Martina tauž a takovou berni dáti mámy, a při ní všecken způsob má zachován býti jako letos při této nynější, i pod týmž pokutami. Však proto prvé má se počet z té roční berně udělati, a sněm 25 má o to položen býti, a tu na tom sněmě to rozvážiti, bude-li té berně tolik potřebí k doplacení dluho.

Item: Což se berní předešlých, kterýchž 30 sú nedodali, dotýče, a spravedlivě je dáti a dodati měli, aneb je vyprosili, tiemto

zpuosobem vyhledávány býti mají na naj-
 prvnějších sjezdích po krajích, kteříž držáni
 budú: aby všickni v každém kraji na sjezdu
 osobně byli z stavu panského a rytieřského,
 a z měst aby z sebe vyslali s plnú mocí; a ti kteříž se sjedau, má každý na své svě-
 domí pověděti, že jest tu berni dal neb ne-
 dal. A jest-li že by kto z stavu panského
 neb rytieřského na tom sjezdu býti nemohl
 pro příčinu hodnú, ten každý aby list ote-
 vřený pod svú pečetí na ten sjezd poslal,
 že jest tu berni dal anebo nedal, též vezma
 to k svědomí svému. Jest-li že jest nedal,
 tehdy aby hned od těch tří napomenut byl,
 aby dal; pakli by nedal v času určitém, 15
 tehdy též jako o nynější berni komorník
 naň vzat býti má, a v jeho statek aby se ti
 tři uvázali a jej drželi dotud, dokudž by té
 berně nedal i se všemi náklady toliko.

Item: Dále k přijímání těch berní za- 20
 drželých, vyprošených i nynějších, kteréž
 takové nadepsané osoby po krajích vybí-
 rati budú, takto svoleno a zřízeno jest:

Mají býti tři osoby voleny, z každého
 stavu jedna osoba, a ti mají přísahu všem 25
 třem stavům, kteráž jim vydána bude, učini-
 ti; a ti mají každý z nich v tom do roka
 trvati, a mají berně takové napřed dotčené
 od těch, kteříž po krajích voleni budú,
 k sobě přijímati, a je zase na dluhy krále 30
 JMti listovní s rukojměmi, kteříž jim uká-
 zání budou, a také jakož toho registra
 první ředitelé od pana purkrabie mají, vy-
 dávati a platiti. I také těm osobám, kteříž
 sú za JMCK. co dali, buď jsúce jistci aneb 35
 rukojmě, mají jim zase navrátiti předkem
 bez prodlévání; a také zboží krále JMsti

vyplatiti, v kteréž sú se někteří uvázali.
 A jest-li že by také na kterého, kteříž za
 krále JMti rukojmě jsou, právo vésti anebo
 dovesti se mělo, takovou věc aby zaplatili
 a škod žádných nedopauštěli. Pakli by toho
 nepřetrhli a nezaplatili, tehdy ti rukojmě
 budú moci podlé předešlého svolenie, umlu-
 viec se, na statek a duochody královské
 právo vésti tiem zpuosobem, jakož Svato-
 dušní sněm předešlý léta 1525° v sobě
 zavírá a ukazuje, bez újmy těch, kteříž sau
 spravedlivě opatření týmž sněmem.

Item: Ty tři osoby napřed dotčené mají
 zámky krále JMti zpravovati a všecky duo-
 chody, kteříž JKMTi příslušeji, k sobě při-
 jímati, a takovými duochody dluhy a práva
 vedení napřed dotčená platiti. A také moc
 míti budou a mají úředníky na těch zámcích
 měniti, ssazovati a jiné vsaditi; též také
 zámky a duochody zastavovati na zpuosob,
 jakž níže položeno jest: kromě sum měst-
 ských, ty tu, jakž od starodávna bylo, klá-
 sti se mají. Pakli by se kto z úředníkuo
 na zámcích, neb kteříž jsou při duochodích
 krále JMti, zepřítí chtěl těm třem osobám,
 tehdy ty tři osoby mají se zpraviti v tom
 ve všem radú ode vsí země k tomu zřízenú
 a vydanú, to jest, pány JMti a vládkami
 saudu zemského, a Pražany i Horníky, kdež
 by se hor dotýkalo, k takové věci obeslati,
 dlúhého v tom prodlení nečině.

Taková pak zástava zámkuo a duochoduo
 královských od těch tří osob na místě vsí
 země má těm, ktož by na to puojčili, uji-
 štěna býti dskami i listy pod pečetí zem-
 skú, aby každý opatřen byl na místě vsí
 země, aby mohl bezpečně ten statek držeti

před všelijakú mocí, nejša toho povinen žádnému na žádná jiná zřízení zemská předešlá postupovati, než toliko podlé toho nynějšího zřízení se zachovati ke všem třem stavóm, krom výmínek v tomto svolení a zřízení postavených; a oni také jeho, přišlo-li by naň pro takovou zástavu co, opustiti nemají.

Item: K vyhledání dluhuo spravedlivých královských, kteříž jsú listy s rukojměmi, k tomu vyhledání mají osoby voleny býti, z každého kraje tři osoby, z každého stavu jedna, a to při sjezdích, kteréž po krajích míti budú. A tak ti vybraní a k tomu volení mají takové dluhy královské při sněmě budúcím najprv přístím vyhledati a do kraju oznámíti.

Item: Ti kteříž ještě z čeho počet dělají mají, má od nich přijat býti, od těch tři, kteříž podlé nynějšího sněmu zuostání voleni budú, tak aby se ti počtové srovnati při času sv. Kateřiny mohli. A kteříž sú prvě počet udělali, co sú na tom, že sú v dlužích krále JMti dali, ukázali, to jim má býti také zapláceno podlé zřízení předešlého; a téhož mají užiti, kteříž potomně počet udělají. Pakli by při těch počtech a ukazování jich mezi těmi třmi osobami na to volenými a těmi, ktož by ty počty činiti měli, jaký omyl anebo rozdíl byl, tehdy mají ty tři osoby se všemi třmi stavy o sněmu najprv přístím při času sv. Kateřiny radu vzíti, a vedlé rady ty tři osoby v tom rozdilu a omylu při počtech zachovati se mají.

Item: Panu Žampachovi aby dluh ten, pro kterýž se páni Mezeříčští na statek jeho vedau, také zaplácen byl, poněvadž jest to dluh krále JMti.

Item: Což se pana sudího dvorského jeho spravedlnosti dotýče, poněvadž jeho taková spravedlnost jest na předešlém sněmu Svatodušním obecném skrze posly krále JMti na konci a na místě postavena i početni jich utvrzena: že při tom a při své spravedlnosti zachován býti má; a v tom také odtahové díti se nemají.

Item: Což se pánuo Šlikuo dotýče, s těmi aby na sněmu najprv přístím na jistý způsob jednáno a na místě postaveno bylo. Pakli by nebylo, tehdy oni páni Šlikové mají při té smlůvě, králem JMti slavné paměti s nimi učiněné a všemi třmi stavy svolené, zachováni a zuostaveni býti.

Item: Což se pak jiných všech, kteříž se jakú spravedlnost míti praví, dotýče: ta buď na budúcím a najprv přístím sněmu osobami ze všech tří stavuo vybranými rozvážena a na místě postavena.

Item: Což se všech dluhuo královských i jiných dotýče: poněvadž jest zkušené a zřetedlně známé, že se platiti bez dáni a vybrání berně nemohau, a berně že tepruv má vybrána a dána býti do Hromnic najprv přístích osobami k tomu vybranými; i protož aby nebylo potřebí jedněm na druhé bezpotřebných škod a záhub hnáti a vésti: i z těch příčin výš dotčených mají sobě všickni vespolek, křesťané i židé, jedni druhým sum jistinných až do svatého Jirí najprv přístího bez újmy a bez všeliké škody spravedlivosti sčekatí; a kteříž pro dluhy jsú na závazcích aneb na věži sedí, těm aby do toho času také byl rok dán až do svatého Jirí. A také kdež jedni na druhé leží: aby se jistec neb rukojmí učili o tu sumu

proležanů a zaplatili, a hned po tom učtení aby více ležáno nebylo až do svatého Jiří. A též také vedení práva a zatykačí listy do téhož času sv. Jiří mají všem odložena a zadržána býti, a takovými zatykači se za-
týkati nemají, též bez újmy práva a spravedlnosti jednoho každého. I také komorníkuo vedení, krom pro úroky a platy komorní. Než co se dotýče úrokuo Svato-
havelských nyní minulých, nebo listuo ob-
novování dotýče, ktož by jeden druhému byl
tiem povinen a zanedbal tomu dosti učiniti:
o to k sobě budau moci hleděti, tak jakž
práva a zřízení zemske o tom ukazuje, aě
se jeden s druhým nebude moci o to po-
rovnati, a to do času Hromnic najprv pří-
štích. Krom na dluhy královské listuo ne-
bude potřebí obnovení, neb to má býti
každému bez škody.

Item: Což se dluhuo dotýče, kterýchž
sau jedni druhým bez úrokuo puořčovali
a bez úrokuo dlužni, též těch dluhuo do
svatého Jiří čekati mají, na takový zpuo-
sob: jest-li že by kto nechtěl bez toho býti,
má mu při svatém Jiří úrok s nich dán bý-
ti; aneb jest-li že by ten nechtěl úroku vzíti,
a byl komu jinému dlužen, tehdy ten má
zaň úrok z té sumy jinému, kohož by mu
oznámil, dáti. Než ktož sú listy na dluhy
krále JMti s rukojměmi měli bez úrokuo,
ješto podlé předešlého sněmu svolení měli
jim s těch sum úroci dáni býti: tehdy ta-
koví úrokové zadržali mají jim také při
jistinách zaplacení býti.

Item: Při tomto nynějším a budúcím
sněmě mají se všickni nepořádkové, při čemž

by a kdež koli vyhledání aneb nalezení býti
mohli, napraviti. Též také kteréž aneb ja-
kéž koli by se věci krále JMti a tohoto
království při úžitecích aneb při jiných vě-
cech napraviti měly a k lepšímu zpuosobu
přivesti mohly, to se také má pilně jednati
a k místu přivesti.

Item: Což se řediteluo předešlých dotý-
če, kteříž sú předešlým sněmem Svato-
dušním, když se psalo léta tisícieho pětistého
patnáctého, k takovému řízení a zámkuo
zpravování voleni: poněvadž král Vladislav
JMti slavné paměti, když z sněmu obecního
všickni tři stavové k JMti do Vídně vysláni
byli, na místě vši země oznámiti ráčil, že
k témuž sněmu ráčí přistoupiti; než což se
zvláště toho artykule dotýče, kterýž jest
o řízení a zpravování zámkuo a duocho-
duo krále JMti, a JMti oznámiti ráčil, že toliko
na zkušení do roku JMti k tomu přistupuje:
i poněvadž jest již ten rok minul, to my
všickni tři stavové království Českého uzná-
vámy, že sú již tím předešli ředitelé z to-
hoto závazku propuštění, a v té povinnosti
krále JMti, ani zemi již nejsau, naě sú při-
sahú byli zavázáni; a protož oni mají a po-
vinni jsau úředníky na zámcích i nad duo-
chody, kteréž sú k ruce své zavazovali,
propustiti, poněvadž tíž zámkové a duocho-
dové krále JMti s svolením nynějšiho sně-
mu mají jinač opatření býti, a to konečně
do svatého Martina najprv příštího.

Chval najvyššího Boha z té milosti,
že nejlepšího pokoje, svornosti
ráčil popřiti; pomniž vděčen býti,
to za dar vzíti.